Jezábel a vdova ze Sarepty

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
25

Téma

Dvě ženy cizinky

Cíl

Děti přemýšlejí nad tím, že:

- i o málo se člověk může rozdělit;
- dvě ženy z pohanské země se k víře v Hospodina staví každá úplně jinak;
- na bezohledný nebo sobecký způsob života bohatších a mocnějších doplácejí ti slabší, chudší.

Pro učitele

Biblický text: 1 Kr 16,29–34; 17; (18–19) a 21

Výkladové poznámky

- Dvě ženy, jedna o něco slavnější než ta druhá.
- Za oběma přichází prorok Elijáš.
- Obě jsou cizinky ze Sidónu.
- Oběma skrze Elijáše vstoupí do života Hospodin.
- Obě jsou svědkyně Božích znamení.
- Obě se na Elijáše rozzlobí.

Proč jsme dali obě dohromady?

Nikdy se asi nepotkaly. Ta chudá vdova trpí suchem, které nějak souvisí (aspoň v biblickém podání) s tou bohatou; sucho je trest od Pána Boha za to, že přinesla přes krále Achaba do Izraele cizí náboženství; přivedla s sebou mnoho Baalových proroků

Obecněji: na bezohledný nebo sobecký způsob života bohatších a mocnějších doplácejí ti slabší, chudší

Jezábel

Ta slavnější žena má jméno, Jezábel. Je dcera Etbaala, krále Sidóňanů. Její jméno znamená „Ne-výsost“ nebo „Kde je výsost“, je patrně ženským protějškem Baal-zebúla, Pána země nebo i Pána podsvětí; ten vystupuje v Novém zákoně jako Belzebub („Pán much“), „původce všeho zla a nečistoty“ (Mk 3,22)

Prorok Elijáš je pro Jezábel nepřítel číslo jedna, snaží se ho zbavit, poštvává proti němu svého muže, krále Achaba. Není divu, že se ho chce zbavit, Elijáš je totiž jejím velkým kritikem.

Jezábel je pozorná manželka; všimla si, že je manžel Achab nějaký skleslý (když mu Nábot nechtěl prodat svou vinici). Achab a Jezábel tvoří soudržnou manželskou dvojici, která je však soudržná ve zlém.

Vdova ze Sarepty

Jméno nemá. Žije v Sareptě, podobně jako Jezábel je to cizinka.
Elijáše nezná, ale on sám za ní přijde, hledá u ní útočiště.
Ona je ochotna se s ním rozdělit o poslední zbytek jídla, který má pro sebe a svého syna.

Elijáš vděčně přijme její pohostinství a odmění se jí.

Druhé setkání s Elijášem je smutné; vdově zemře její jediný syn.

Další postavy a jejich jména

Achab – „Otci podobný“. Achab je syn Omrího, podobně jako otec, „činil, co bylo v Hospodinových očích zlé“ (16…) Jeden z počinů Achaba je, že postaví znovu Jericho – město, které už nikdy postaveno být nemělo.

Elijáš – „Hospodin je Bůh“ (tj. bohem není Baal). Přichází připomenout, že země nebude plodná díky kultu Baala, ale dešti shůry, od Hospodina; proto nastane období velkého sucha a s ním hladu

Témata

Ochota se rozdělit o to poslední.

Ženy cizinky: Hospodin je proti kultu Baala, ale není proti cizincům jako takovým; kdyby si s sebou královna Jezábel nepřivedla mnoho Baalových proroků a nesnažila se převálcovat víru v Hospodina, nejspíš by ji Bible nehodnotila negativně; cizinci mají špatné jméno právě proto, že přinášejí jiné náboženství, které pak vytlačuje víru v Hospodina, Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova.

Nábotova vinice: spolčení ve zlu není dobrý příklad manželské svornosti; vliv Jezábel na Achaba je negativní.

Setkání různých náboženství.

Úskalí

Rozsáhlejší biblický příběh; spojení dvou postav.

Zápas na Karmelu a nejen ten – čteme výrazné příběhy, kde Hospodin jedná způsobem, na který většinou nejsme zvyklí, např. sešle oheň z nebe, který si vezme připravenou oběť (18,38).

Pobití Baalových proroků – byť není přímo tématem vyprávění.

Biblický pohled na sucho jako Boží trest; můžeme o suchu přemýšlet také jako o varování, zdviženém prstu: dejte si pozor, něco je špatně.

Odkazy

Sedláčková, Marta. *Elijáš a vdova.*

Linden, Nico ter. *Povídá se... O soudcích a králích.* Praha: EMAN, 2018. ISBN 978-80-88060-14-7.

Balabán, Milan. *Jímavé portréty biblických žen: Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci.* Praha: Kalich, 2021. ISBN 978-80-7017-291-9.

Pro děti

Předškolní děti

Soustředíme se jen na jeden příběh; Elijáše a vdovu ze Sarepty. Můžeme použít část vyprávění pro školní děti.

Ukážeme dětem květináč se seschlou hlínou a pytlík mouky.

Napadá vás, jak to spolu souvisí?

Co potřebují rostliny k životu? Co potřebuje k životu člověk?

Určitě i něco víc než jídlo, ale bez jídla a vody to dlouho nejde. Když je sucho a není voda na zalévání zahrady a pole, daří se možná kaktusům, ale obilí, zelenině, ovoci a bramborám se nedaří. Nerostou, vadnou, uschnou. Když nevyroste obilí, není z čeho udělat mouka atd.

Přijde hlad.

V současnosti a u nás v docela bohaté zemi jsme zvyklí, že obchody jsou plné, když u nás obilí nevyroste, dovezeme je odjinud. Ale tak to není všude a tak to nebývalo vždycky.

Pomůcky: Květináč s úplně suchou hlínou, případně nějakou seschlou rostlinou; pytlík mouky, kus chleba.

Mladší a starší školní děti

(Můžeme začít podobně jako s menšími dětmi rozhovorem o suchu a jeho důsledcích.)

V Izraeli už dlouho nepršelo, je sucho a s ním přišel hlad. Prorok Elijáš jde za králem Achabem a řekne mu, že Pán Bůh nedal zemi déšť, protože se zlobí.

„Ty, králi, a tvoje královna Jezábel jste přestali věřit v Pána Boha, uctíváte boha Baala, ale ten vám déšť nedá. Za to sucho můžete vy.“

Králi se taková kritika nelíbí. Rozzlobeně se dívá na svoji královskou zahradu, zatím je ještě trochu zelená, ale i on ví, že voda v nádržích dochází. Jeho královna Jezábel si přivedla ze Sidonie s sebou Baalovy proroky, obětují bohu Baalovi, ale déšť nepřichází.

Na královské tabuli je jídla zatím dost.

Prorok Elijáš se králi Achabovi klidí z očí. Nějaký čas žije u potoka Kerítu, ale pak i tam voda dojde a Bůh Elijášovi řekne, aby šel do Sarepty u Sidónu. Postará se tam o něj nějaká vdova.

Do Sidónu? diví se Elijáš, to je přece pohanská země, odtamtud je i královna Jezábel, copak tam v té pohanské cizině mi někdo dá najíst?

Ale jde tam.

I za hranicemi Izraele je sucho, neúroda, hlad.

Elijáš přijde k ženě, kam ho Pán Bůh poslal, je to vdova se synem. Je venku a sbírá dříví.

„Naber mi, prosím, trochu vody, mám žízeň,“ požádá Elijáš. „A ještě prosím o kus chleba.“

Žena se na Elijáše podívá.

„Jako že živ je Hospodin, tvůj Bůh, cizinče, mám poslední zbytek mouky a posledních pár kapek oleje. Udělám z toho chleba, se synem se najíme a je konec. Pak už jen budeme čekat, až umřeme. Ale rozdělíme se s tebou.“

„Neboj se,“ dívá se na ni Elijáš. „Mouky vám odteď nebude ubývat, oleje taky ne. Budete mít dost až do doby, než Pán Bůh zase pošle na zemi déšť.“

Stalo se tak. Žena, její syn i Elijáš se najedli a mouky ani oleje v dalších dnech a měsících neubývalo.

Elijáš u nich zůstal.

Za nějaký čas syn této ženy umírá. Přestává dýchat, maminka je zoufalá. „Nezpůsobil to ten prorok, který k nám přišel?“ napadne ji.

Zoufale volá na Elijáše. „Tohle jsem si nezasloužila!“

Elijáš bere chlapce do náruče. Modlí se.

„Pane Bože, prosím tě, vrať tomu dítěti život.“

Chlapec začíná dýchat, Elijáš ho předává mamince.

Stalo se několik zázraků. Tím posledním je život chlapce, předtím to, že mouky a oleje neubývalo, ale zázrak začal už chováním oné ženy. Tím, že se nebála udělat to, co jí Elijáš řekl, a byla ochotná se s neznámým cizincem rozdělit o poslední trochu jídla, která jí zbývala.

Když chlapec umírá, Elijáš volá k Pánu Bohu a on slyší a vyslyší.

Na začátku jsme zmiňovali ženu izraelského krále Achaba, Jezábelu. Je pravým opakem této chudé vdovy. Proroka Elijáše poslouchat nechce, naopak usiluje o to, se ho rychle zbavit. Ona si nenechá nic radit, ani od Boha, ani od toho podivína ve velbloudím plášti, proroka Elijáše. Přece si přivedla své proroky, proroky svého boha Baala.

Jenže bůh Baal je jenom socha, fikce; pravým a mocným je Bůh Hospodin, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův. Ten, který vyvedl lidi z otroctví, který nabízí život. O tom je příběh vdovy ze Sarepty i královny Jezábel.

Elijáš nechal svolat lid a Baalovy proroky na horu Karmel, kde se uskutečnila zvláštní konfrontace, zvláštní souboj mezi bohem Hospodinem a bohem Baalem, oba byli zastoupeni svými proroky. Postavili dva oltáře, na ně dali obětní zvíře a mělo se ukázat, který z bohů si oběť vezme. Sám, bez zásahu lidí. Baalovi proroci se snažili, ale jejich Baal nepřišel, nezasáhl,

ukázalo se, že je hluchý nebo slabý nebo neexistuje.

Hospodin, kterého Elijáš volal v modlitbě, se ozval, projevil.

Viditelně se ukázalo, který bůh je mocnější. Který je Bohem, a který je jen lidskou představou.

Elijáš pak Baalovy proroky pobil. Nejen, že věřili v boha, který není bohem, ale k této víře vedli i další lidi. V tom spočívala jejich vina, podobně jako vina královny Jezábel.

Potom začalo pršet.

Elijáš i mnozí lidé vnímali, že to spolu souvisí. Jako by tím, že se odhodlali odstranit zlo, umožnilo se otevřít životu.

Král Achab to taky vidí. Spustil se liják a on jede rychle z hory Karmel povozem domů.
„Jezábel, představ si, co se stalo…“ vypráví. „A to všechno Elijáš. Podívej, jak prší. Už nebude hlad.“

Jenže Jezábel se to nelíbí. Hlad do královského paláce doléhá jen málo. A navíc, kdoví jak to celé bylo. Jezábel se nevzdává. Tohle Elijášovi neprojde.

Vzkazuje mu, že ho zničí.

Elijáš se těšil, že začalo pršet a že lidé už pochopí, kdo je bohem. Ale zlo se nevzdává. Zdá se, že zase vítězí. Elijáš už je unavený.

Různými způsoby Pán Bůh Elijáše posílá, aby zase lidem připomínal, kdo je Bohem.
S Jezábel se setkáme ještě jednou. Její muž, král Achab, přijde domů smutný. Ona jako pozorná manželka se ho ptá, co se stalo.

„Víš, Jezábel, chtěl jsem pro nás založit zeleninovou zahradu. Krásný pozemek jsem si vyhlédl. Akorát tam je vysázená vinice. Tak jsem jejímu majiteli Nábotovi navrhl, že bych ji odkoupil. On mi ji ale nechce prodat. Prý to je jejich rodinné dědictví.“
Jezábel se dívá na svého muže.

„To přece jako král vyřešíš docela snadno. Na Nábota vymyslíme nějaké obvinění, bude odsouzen, ukamenují ho a pozemek je tvůj. To je snadné, ne?“

Mocní lidé mají možnosti udělat velké věci. Mají možnosti udělat věci dobré, ale i věci zlé. Jezábel se pouští do těch věcí zlých. Nábot je ukamenován, vinici zabere král Achab.

Elijáš se to dozví a ještě jednou se s králem potká. Právě na té vinici.
„Králi, Pán Bůh není hluchý a slepý. To, co s královnou Jezábel děláte, je hnusné, nespravedlivé a s vámi to skončí špatně.“

Královnu Jezábel si Achab přivedl z pohanské země, ze Sidónu. Přinesla si s sebou i svou víru a přivedla si s sebou Baalovy proroky. Stavěli oltáře Baalovi a lidé v Izraeli se obraceli k němu a zapomínali na Pána Boha.

Ta druhá žena, o které jsme mluvili, byla taky cizinka ze Sidónu. Když se setkala s Hospodinovým prorokem Elijášem, tak ho ale přijala a rozdělila se s ním o zbytek jídla, který měla. Odvážně otevřela svůj dům i sebe pro něco nového, a přijala tak požehnání a naději. Vposledu tak získala život, zatímco královna Jezábel o něj přišla.

Starší školní děti

Vyprávíme příběh podobně jako mladším dětem.

Následná aktivita:

- Papír rozdělíme čarou na dvě poloviny, jedna polovina je nadepsána „vdova ze Sarepty“, druhá polovina „královna Jezábel“.
- Do sloupců pak dopisujeme, co je pro každou z nich charakteristické, čím se ženy liší a co mají společné, můžeme rozlišit barevně. (Např.: odkud jsou, jakou mají rodinu, majetek, jaké vlastnosti; jak se setkaly s vírou v Hospodina; jestli se v jejich životě stal nějaký zázrak; jaký je jejich jídelníček…)

Přesah

V příbězích obou žen hraje roli sucho, nedostatek vody.

Můžeme s dětmi mluvit o suchu, o tom, jak je voda cenná a v některých částech světa velmi nedostatková.

Můžeme také hrát nějaké hry s vodou. Např. přenášet ji v naplněné nádobě nebo na lžíci a snažit se nevylít.

Také můžeme pracovat s motivem přípravy chleba z mouky a oleje. Např. udělat těsto, upéct placky.

Liturgie

Písně

Oči všech se upírají (NEZ 128); *Čest dej* (Svítá 37); *To já, ó Pane můj* (Svítá 331); *Čeho třeba, Bůh nám dá* (NEZ 654); *Modlitba Tomáše Moora* (Svítá 56)

Biblický text k zapamatování

Oči všech s nadějí vzhlížejí k tobě a ty jim v pravý čas dáváš pokrm, otvíráš svou ruku a ve své přízni sytíš všechno, co žije. (Ž 145,15–16)

Rituál

Držíme se za ruce a zpíváme nebo recitujeme společně píseň *Čeho třeba, Bůh nám dá* (nebo jinou „jídelní“ píseň).

Okénko do bohoslužeb

Připravíme si hrst mouky (zbytek mouky v sáčku) a trochu oleje. Ukážeme shromáždění a zeptáme se, jak dlouho asi by z toho byli živi dva lidé.

Dneska v nedělce se děti dozvědí, že z toho mohou být živi dokonce tři lidé a delší dobu.

Modlitba

Pane Bože, prosíme tě, abys v našem životě působil. Chceme se ti otevřít. Chceme se s tebou potkat. Jako se s tebou potkala ta chudá vdova.

A taky prosíme, abychom rozpoznali, komu můžeme důvěřovat, na koho se spolehnout, od koho čekat pomoc. Někdy se zlo nebo zlý člověk rozlišuje od dobrého těžko.

A taky prosíme za lidi, kteří prožívají něco těžkého. Hlad, nemoci, války, sucho. Ukaž jim, že i v tom jsi jim blízko. Pomoz jim, pomoz nám, když jsme na dně. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
1. Královská 16,29–34
1. Královská 17
1. Královská 18–19
1. Královská 21